

МИМОЗА СЕРАФИМОВА

ЗАПОЧНУВАЊЕТО БИЗНИС ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - ПРЕДИЗВИЦИ И СОСТОЈБИ

д-р Мимоза Серафимова

**ЗАПОЧНУВАЊЕТО БИЗНИС ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА -
ПРЕДИЗВИЦИ И СОСТОЈБИ**

Автор
д-р Мимоза Серафимова

**ЗАПОЧНУВАЊЕ БИЗНИС ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА -
ПРЕДИЗВИЦИ И СОСТОЈБИ**

Рецензенти:
Билјана Петревска
Александра Жежова

Лектор:
Слаѓан Спасовски

Техничко уредување:
Петар Годев

Печати:
„2-ри Август“ Штип

ISBN 978-608-4879-43-5

д-р Мимоза Серафимова

ЗАПОЧНУВАЊЕТО БИЗНИС ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - ПРЕДИЗВИЦИ И СОСТОЈБИ

ШТИП, 2020

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ПРЕДГОВОР

Монографијата „ЗАПОЧНУВАЊЕТО БИЗНИС ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - ПРЕДИЗВИЦИ И СОСТОЈБИ“ е систематски и логички подреден труд, напишана со јасен и разбирлив јазик. Ракописот методолошки е структуриран во седум глави, а во секоја од нив се разработени основните поставки, потребата и значењето на бизнисот во Република Македонија, поткрепени со истражувачки податоци и анализи од релевантни институции. Секоја глава започнува со кратко информативно појаснување за точките кои ја обработуваат главната тема понудена како глава. На крајот на ракописот, соодветно се нотирали библиографските единици кои се цитирани во текстот, а се однесуваат на монографски единици, периодични списанија, статии, извештаи и интернет страници. Оттука, трудот се состои од седумглави кои покриваат значајни теми кои авторот сметаат дека се од особено значење од оваа област за Република Македонија.

Првиот дел, насловен како “ВЛИЈАНИЕТО НА ДЕЛОВНОТО ОКРУЖУВАЊЕ ВРЗ УСЛОВИТЕ ЗА ЗАПОЧНУВАЊЕ БИЗНИС“ ги третира аспектите кои се однесуваат на пристапот колку е лесно или тешко локалниот претприемач да отвори и да води бизнис со мали и средни претпријатија кога ја исполнува соодветната законска легислатива. Од промените во регулативите кои влијаат во животниот циклус на бизнисот ја издвојува перспективата за започнување бизнис.

Вториот дел, „АНАЛИЗА НА РЕГУЛАТИВАТА ЗА ПАЗАРОТ НА ТРУД ВО МАКЕДОНИЈА“ ја разгледува состојбата на регулативата на пазарот на трудот која е поддржана од соодветната законска легислатива. Од промените во регулативите кои влијаат во животниот циклус на бизнисот авторот го издвојува регулирањето на вработувањето, посебно она што се однесува на областите на вработување, работното време и отпуштањето од работа.

Третиот дел, „ВЛИЈАНИЕТО НА БЛИЗИНАТА НА ГРАНИЦИТЕ И ПРОЦЕДУРИТЕ ВРЗ БИЗНИСОТ ВО МАКЕДОНИЈА“ ја

разгледува близината на границите од една страна, и времето и трошоците како административни процедури поврзани со логистичкиот процес на извоз и увоз на стоки, од друга страна. Се разгледуваат три групи на административни постапки, документирање на усогласеноста на процесот, граничната усогласеност и домашниот транспорт во рамките на севкупниот процес размената меѓу економиите. Сето тоа има за цел да го прикаже нивното влијание врз ефектуирањето на бизнис економијата во земјата.

Четвртиот дел, „ФАКТОРИ И ВЛИЈАНИЈА НА ПАЗАРИТЕ НА ТРУД ВО МАКЕДОНИЈА И РЕГИОНОТ - СОСТОЈБИ И АНАЛИЗИ“ ја идентификува и ја оценува релативната важност на одредени детерминанти на состојбата на пазарот на трудот во земјите од Западен Балкан, со цел да се дефинираат препораки за конкретни мерења на политиките за вработување, што може да придонесе за подобри перформанси и поголема ефикасност на пазарот на трудот. Акцентот е ставен на факторите што можат да се подобрат само со координирана имплементација на резиме на стратегии кои истовремено можат да влијаат на економскиот раст и развој,

Петтиот дел насловен како „НЕВРАБОТЕОСТА И МЛАДИТЕ НА ПАЗАРОТ НА ТРУД“ го појаснува ризикот од невработеност кај младите кој е поголем отколку кај возрасните заради неколку различни причини, како што е недостаток на работно искуство, релативно кратко или нецелосно образование, поголема договорна нестабилност и помалку контакти за барање работа. Постои проблем на тежок премин од образованието во светот на работата заради неусогласување со вештини. Наведеното може да предизвика долгорочни негативни ефекти за младинската популација или индиректните трошоци за невработени лица.

Шестиот дел насловен како „ЖЕНИТЕ НА ПАЗАРОТ НА ТРУД – СОСТОЈБАТА ВО МАКЕДОНИЈА“ зборува за влезот на жените на пазарот на трудот во зголемен опсег на професии и сектори и обезбедија високи позиции во некои компании и организации. Сепак, родовата нерамнотежа останува во однос на обемот и

формата на вработување и во рамките на наградата за работата што ја завршуваат. На многу начини, организацијата на работното место и домашната поделба на трудот го задржуваат отпечатокот на машкото влијание. Трудот прави компаративна анализа со откривање на напредокот и предизвиците користејќи ги неодамнешните податоци од истражувањето и нуди специфични препораки со заклучок.

Седмиот дел насловен како „ПРЕТПРИЕМНИШТВО И ПРЕТПРИЕМНИЧКИ ВРЕДНОСТИ: ЕВАЛУАЦИЈА НА МАКЕДОНИЈА“ ги разработува главните наоди од истражувањето спроведено во насока на евалуација, идентификувајќи ги предизвиците што треба да се надминат за развој на претприемништво: ниско ниво на претприемачки дух и култура. Трудот има за цел да ја процени моменталната состојба помеѓу индикаторите за претприемачки намери и претприемачките активности преку перцепциите и ставовите како идентификување на деловните можности, деловните вештини и перцепцијата на бизнисот.

Монографијата претставува научен материјал со висок квалитет кој може да го користат студентите и сите кои работат на проблематика која е блиска со бизнисот и претприемништвото и нивните развојни аспекти. Монографијата, според содржината и начинот на разработката, е приказ на оригинално разработени теоретски аспекти и примери за начини за реализирање ефективен претприемнички процес и понудени аспекти во однос на природно географските карактеристики, вработеноста и предизвиците на новото време согледани низ призмата на бизнисот во Република Македонија и земјите од регионот. Воедно, покрај големиот број компаративни пристапи на третираните проблематики, направени термилошки и просторно, овозможува постигнување на поголема ефикасност и ефективност и нудење на решенија за прашања со кои се сретнуваат идните менаџери кои своите стручни компетенции ги усовршуваат токму на студиските насоки на факултетот за Туризам и бизнис логистика. Научната и практичната цел на

авторот е овој труд со исклучителна вредност да им овозможи на студентите да ги прошират своите знаења кои се однесуваат на современиот приод кон бизнисот и претприемништвото, кои во услови на општествени промени треба и мора брзо да се менуваат и прилагодуваат, со што ќе стекнат и сознанија за овие мошне значајни и исклучителни области во развојот на Република Македонија. Текстот на монографијата е стручно и стилски изедначен и едноставен за читање. Со прецизно и логичко изразување, со изразен методолошки пристап, авторите опфатиле и прикажале голем број прашања кои се релевантни за оваа широка и силно издиференцирана област на истражување.

Авторот

ЗАПОЧНУВАЊЕТО БИЗНИС ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ПРЕДИЗВИЦИ И СОСТОЈБИ

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР	5
1. ВЛИЈАНИЕТО НА ДЕЛОВНОТО ОКРУЖУВАЊЕ ВРЗ УСЛОВИТЕ ЗА ЗАПОЧНУВАЊЕ БИЗНИС	13
1.1 Класификацијата на успешноста на деловното окружување	13
1.2 Значење на анализата на деловното окружување	14
1.3 Деловното окружување и започнувањето бизнис.....	16
1.4 Формалниот процес за стартување бизнис.....	17
1.5 Глобални перспективи во регионот	18
1.6 Процесот на стартување бизнис во Македонија.....	20
1.6.1 Компарација на Македонија со земјите од регионот	23
1.7. Анализа на состојбата	24
2. АНАЛИЗА НА РЕГУЛАТИВАТА ЗА ПАЗАРОТ НА ТРУД ВО МАКЕДОНИЈА.....	27
2.1. Економските промени и нивното влијание	28
2.2. Глобални перспективи на пазарот на труд	28
2.3 Предизивите во Македонија	30
2.4 Анализа на состојбата во Македонија	31
2.4.1 Вработување	32
2.4.2 Работно време	33
2.4.3 Правила за технолошки вишок	35

2.4.4 Трошоци за вработените кои се технолошки вишок	37
2.4.5 Квалитет на работа.....	38
2.5 Дискусија за состојбата.....	39
3. ВЛИЈАНИЕТО НА БЛИЗИНАТА НА ГРАНИЦИТЕ И ПРОЦЕДУРИТЕ ВРЗ БИЗНИСОТ ВО МАКЕДОНИЈА	41
3.1. Реалните потреби на економијата	41
3.2 Научната мисла за границите и економијата	42
3.3 Олеснителни активности во соседните земји	44
3.4 Состојбата во Македонија	46
4. ФАКТОРИ И ВЛИЈАНИЈА НА ПАЗАРИТЕ НА ТРУД ВО МАКЕДОНИЈА И РЕГИОНОТ - СОСТОЈБИ И АНАЛИЗИ	55
4.1 Вработување, невработеност и видови невработеност	55
4.1.1 Вработување	57
4.1.2.1 Невработеност	58
4.1.3 Видови невработеност	59
4.1.3.2 Причини за невработеност	61
4.2 Пазарот на работна сила	63
4.2.1 Стратегиите за вработување во Европската унија.....	63
4.2.2 Состојбата на пазарот на работна сила во Западен балкан	64
4.4 Пазарот на работна сила во Македонија – состојба и динамика	71
5. НЕВРАБОТЕОСТА И МЛАДИТЕ НА ПАЗАРОТ НА ТРУД.....	77
5.1 Преглед на релевантната литература и претходни истражувања	78
5.2 Состојбата на невработеност на младите во ЕУ	81
5.3 Состојбата на невработеност во Македонија	81

6. ЖЕНИТЕ НА ПАЗАРОТ НА ТРУД – СОСТОЈБАТА ВО МАКЕДОНИЈА.....	87
6.1 Родовата еднаквост и пазарот на трудот.....	88
6.2 Стапки на вработеност на жените во регионот.....	89
6.3 Состојбата во Македонија	92
7. ПРЕТПРИЕМНИШТВО И ПРЕТПРИЕМНИЧКИ ВРЕДНОСТИ: ЕВАЛУАЦИЈА НА МАКЕДОНИЈА	97
7.1. Претприемништвото и економските резултати.....	99
7.2 Развој на МСП во Македонија	100
7.3. Влијанието на субкултурите врз претприемничката економија	102
7.4 Приказ од пристапот до претприемачките вредности во Македонија	104
Користена литература.....	109

Koristena literetura

Acs, Z. J. & Audretsch, D. B. (2005): "*Entrepreneurship, Innovation and Technological Change*", Foundations and Trends in Entrepreneurship, 1 (4).

Ajmani, V.B. (2009). Applied econometrics using the SAS system. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.

Alberto, A. & Spolaore, E. (1997). "On the Number and Size of Nations," Quarterly Journal of Economics 112:4, pp. 1027-1056.

Aljinović, Z. & Marasović, B. (2012). Matematički modeli u analizi razvoja hrvatskog financijskog tržišta. Ekonomski fakultet u Splitu, Split.

Alvarez, R. R., Jr. (1995). "The Mexican-U.S. Border: The Making of an anthropology of borderlands. Annual Review of Anthropology, 24, pp. 447-470.

APPRM. *Observatory for SMEs in the Republic of Macedonia*, Report for 2004, Skopje, (2005).

Arandarenko, M. & Nojkovic, A. (2010). "The impact of the economic and financial crisis on youth employment: A regional perspective", ILO, Geneva, mimeo.

Autry, C. W. (2005). Formalization of reverse logistics programs: A strategy for managing liberalized returns. Industrial Marketing Management, 34(7), 749-757. doi:10.1016/j.indmarman.2004.12.005

Babić M, i dr. (1997): Reforma preduzeća, PS Grmeč-Privredni pregled, Beograd.

Baldwin, J. & Picot, G. (1995): "Employment Generation by Small Producers in the Canadian Manufacturing Sector", *Small Business Economics*, 7 (4), pp. 317-331.

Baldwin, J. R., (1988): "Were Small Producers the Engines of Growth in the Canadian Manufacturing Sector in the 1980s?", *Small Business Economics*, 10 (4), pp. 349-364.

Baltagi, B.H. (2005). Econometric analysis of panel data. England: John Wiley & Sons Ltd.

Banerji, A., Saksonovs, S., Lin, H. & Blavy, R. (2014). "Youth Unemployment in Advanced Economies in Europe: Searching for Solutions", IMF Staff Discussion Note, SDN/14/11, INTERNATIONAL MONETARY FUND, European Department and Research Department.

Bardasi, E., Sabarwal, S. & Terrell, K. (2011). How do Female Entrepreneurs Perform?. Evidence from Three Developing Regions. *Small Business Economics*, 37(4), 417-441.

Bartlet, V., & Uvalić, M. (2016). Visoko obrazovanje i tržište rada na Zapadnom Balkanu. *Kvartalni monitor* br. 47, oktobar-decembar.

Bartlett, W., & Arandarenko, M. (2012). The Labour Market, Skills and Growth in the Western Balkans: An Introduction. In: Bartlett, W., Arandarenko, M. (Eds.), *Labour Market and Skills in the Western Balkans*. Belgrade: Foundation for the Advancement of Economics.

Beaman, L., R. Chattopadhyay, E. Duflo, R. Pande, & P. Topalova. 2009. "Powerful Women: Does Exposure Reduce Bias?" *Quarterly Journal of Economics* 124 (4): 1497–540.

Bell, D. N. F. & Blanchflower, D. G. (2011). "Young people and the Great Recession", *Oxford Review of Economic Policy*, 27(2), 241–267.

Bell, D. N. F. & Blanchflower, D. G. (2015). "Youth unemployment in Greece: measuring the challenge", *IZA Journal of European Labor Studies*, 4(1), 1-25. DOI 10.1186/2193-9012-4-1

Bertola, G., Driffill, J., James, H., Sinn, H. W., Sturm, J. E. & Valentinyi, A. (2013). "Chapter 3: Labour Market Reform and Youth Unemployment", in G. Bertola, J. Driffill, H. James, H. W. Sinn, J. Sturm and A. Valentinyi, (eds.), *EEAG Report on the European Economy 2013- - Rebalancing Europe*, 73-94.

Bertrand, M., C. Goldin, & L. Katz. (2010): "Dynamics of the Gender Gap for Young Professionals in the Financial and Corporate Sectors." *American Economic Journal: Applied Economics* 2 (3): 228–55.

Bettio, F. & Verashchagina, A. (2014). Women and men in the 'Great European Recession', in Karamessini, M. and Rubery, J. (eds),

Women and Austerity. The economic crisis and the future for gender equality, Routledge, 57-82.

Biavaschi, C., & Eichhorst, W., Giulietti, C., Kendzia, M. J., Muravyev, A., Pieters, J., RodríguezPlanas, N., Schmidl, R. & Zimmermann, K. F. (2012). "Youth Unemployment and Vocational Training", IZA Discussion Papers, No. 6890, Institute for the Study of Labor (IZA).

Biggs, T.: "Is Small Beautiful and Worthy of Subsidy?", International Finance Corporation, Washington, U.S.A. 2002. Available at: https://www.enterprise-development.org/wp-content/uploads/Is_Small_Beautiful_and_Worthy_of_Subsidy.pdf

Blanchard, O. (1997) "The Economics of Post-Communist Transition", Clarendon Press Oxford.

Blanchflower, D. G. & Oswald, A. J. (2013). "Does High Home-Ownership Impair the Labor Market?", IZA Discussion Papers, No. 7640, Institute for the Study of Labor (IZA).

Boeri, T. (1997) "Labour market reforms in transition economies", Oxford Review of Economic Policy, 13(2): 126-140.

Boeri, T. (1999) "Transition with Labour Supply", William Davidson Working Paper, No.274.

Boeri, T. (2000) "Structural Change, Welfare Systems, and Labour Reallocation, Lessons from the Transition of Formerly Planned Economies", Oxford University Press. 233.

Boeri, T. (2000) "Structural Change, Welfare Systems, and Labour Reallocation, Lessons from the Transition of Formerly Planned Economies", Oxford University Press. 247.

Boeri, T. & Garibaldi, P. (2002) "Shadow Activity and Unemployment in a Depressed Labour Market", IGER Working Paper No.77, Bocconi University, Italy.

Boeri, T. & Garibaldi, P. (2005) "Shadow Sorting", Paper presented at NBER Macroeconomic Conference held in Budapest in June 2005.

Boeri, T. & Jimeno, J. F. (2015). "Unemployment in Europe: What does it take to bring it down?", paper prepared for the ECB Forum on

Central Banking, Sintra 21-23 May 2015, economyinfo.com/wp-content/uploads/2015/05/Boeri.pdf

Boeri, T., Garibaldi, P. & Moen, E. R. (2012). "The Labor Market Consequences of Adverse Financial Shocks", IZA Discussion Papers, No. 6826, Institute for the Study of Labor (IZA).

Brada, J. C. & Signorelli, M. (2012). "Comparing Labor Market Performance: Some Stylized Facts and Key Findings", *Comparative Economic Studies*, 54(2), 231–250.

Brada, J. C., Marelli, E. & Signorelli, M. (2014). "Young People and the Labor Market: Key Determinants and New Evidence", *Comparative Economic Studies*, 56(4), 556–566.

Breusch, T. & Pagan, A. (1979). A simple test for heteroscedasticity and random coefficient variation. *Econometrica*, vol. 47, no. 5, pp. 1287–1294.

Brooks, C. (2008). *Introductory econometrics for finance*. New York, USA: Cambridge University Press.

Brouwer, P., De Kok, J. & Fris, P. (2005): „Can firm age account for productivity differences?“, *EIM SCALES paper* N200421.

Bruno, G. S. F., Marelli, E. & Signorelli, M. (2014). "The Rise of NEET and Youth Unemployment in EU Regions after the Crisis", *Comparative Economic Studies*, 56(4), 592- 615.

Budak, J. & Vizek, M. (2015). "The corruption mark-up: is corruption cost incorporated in the prices of goods and services in emerging and developed countries?", *PostCommunist Economies*, 27(2), 247-255.

Paul, B. & Dewhurst, J. (1996) *Small business and entrepreneurship*, Second edition, Macmillan.

Caliendo, M. & Schmidl, R. (2015). "Youth Unemployment and Active Labor Market Policies in Europe", IZA Discussion Papers, No. 9488, Institute for the Study of Labor (IZA) 37

Cameron, A.C. & Trivedi, P.K. (2005). *Microeconomics: Methods and applications*, New York, USA: Cambridge University Press.

Caporale, G. M. & Gil-Alana, L. (2014). "Youth Unemployment in Europe: Persistence and Macroeconomic Determinants", *Comparative Economic Studies*, 56(4), 581-591.

Card D., Kluve, J. & Weber, A. (2015). "What Works? A Meta Analysis of Recent Active Labor Market Program Evaluations", IZA Discussion Papers, No. 9236, Institute for the Study of Labor (IZA).

Carree, M. A. & Thurik, A. R. (2003): "The Impact of Entrepreneurship on Economic Growth". In: Zoltan. J. Acs / David, B. Audretsch (eds.): *Handbook of Entrepreneurship Research*, Boston, MA: Kluwer Academic Publishers, pp. 437-471.

Carree, M. A. & Thurik, A. R. (2007): The Lag Structure of the Impact of Business Ownership on Economic Performance in OECD Countries, *Small Business Economics*, forthcoming.

Carree, M. A. (2002): "Industrial Restructuring and Economic Growth", *Small Business Economics* 18, pp. 243-255.

Caves, R.. E. (1998): "Industrial Organization and New Findings on the Turnover and Mobility of Firms", *Journal of Economic Literature*, 36 (4), pp. 1947-1982.

Cazes, S. & Nesporova, A. (2003) "Labour Markets in Transition, Balancing Flexibility and Security in Central and Eastern Europe", International Labour Office, Geneva.

Cazes, S. & Nesporova, A. (2003) "Labour Markets in Transition, Balancing Flexibility and Security in Central and Eastern Europe", International Labour Office, Geneva.

Cazes, S. & Nesporova, A. (2003) "Labour Markets in Transition, Balancing Flexibility and Security in Central and Eastern Europe", International Labour Office, Geneva.

Choudhry, M. T., Marelli, E. & Signorelli, M. (2012). "Youth unemployment rate and impact of financial crises", *International Journal of Manpower*, 33(1), 76-95.

Chung, H., Bekker, S. & Houwing, H. (2012). "Young people and the post-recession labour market in the context of Europe 2020", *European Review of Labour and Research*, 18(3), 301– 317.

Dolado, J. (2015), ed. No Country for Young People?: Youth Labour Market Problems in Europe, London: CEPR Press.

Drzaven zavod za statistika, Anketa za rabotna sila, 2018. R. Makedonija.

Eagly, A. H., & S. J. Karau. (2002): "Role Congruity Theory of Prejudice toward Female Leaders." *Psychological Review* 109 (3): 573–98.

EC – European Commission (2013). "EU measures to tackle youth unemployment", MEMO/13/968, [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-968 en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-968_en.htm)

Economic Chamber of Macedonia. Available at :<http://www.mchamber.org.mk/%28S%280rkql0qsdI5xgrm2uf01ybat%29%29/default.aspx?lId=1>: [Accessed on July 2nd, 2016]

Eichhorst, W., Boeri, T., Braga, M., De Coen, A., Galasso, V., Gerard, M., Kendzia, M. J., Mayrhuber, C., Pedersen, J. L., Schmidl, R. & Steiber, N. (2013b). "Combining the Entry of Young People in the Labour Market with the Retention of Older Workers", IZA Research Report, No. 53, Institute for the Study of Labor (IZA).

Eichhorst, W., Hinte, H. & Rinne, U. (2013a). "Youth Unemployment in Europe: What to Do about It?", IZA Policy Papers, No. 65, Institute for the Study of Labor (IZA).

Elborgh-Woytek, K., M. Newiak, K. Kochhar, S. Fabrizio, K. Kpodar, P. Wingender, B. Clements, & G. Schwartz. 2013. "Women, Work and the Economy: Macroeconomic Gains from Gender Equity." Staff Discussion Note SDN13/10, International Monetary Fund, Washington.

European Commission. 2012. "Women in Economic Decision-Making in the EU: Progress Report: A Europe 2020 Initiative." Luxembourg.

Eurostat (2015). "Participation of young people in education and the labour market", Eurostat Statistics Explained, available at: http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Participation_of_young_people_in_education_and_the_labour_market 38

Eurostat, "[Employment Statistics](#)," *Eurostat: Statistics Explained* (2017). This figure represents ages 15-64, in the fourth

quarter of 2016; Eurostat, "[Employment by Sex, Age and Economic Activity \(From 2008 Onwards, NACE Rev. 2\) - 1 000.](#)" *Eurostat Database* (2017).

Evans, Carolyn L. (2003). "The Economic Significance of National Border Effects," *The American Economic Review* 93:4 (September), pp. 1291-1312.

Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS*. London: Sage Publications Ltd.

Fiti, T., HadziVasileva - Markovska, V. & Bejtman, M. *Entrepreneurship* (in Macedonian), Faculty of Economics – Skopje, 2007, p.27.

Gencay, R. & Gradojević, N. (2011). Errors-in-variables estimation with no instruments. *Journal of Statistical Computation and Simulation*, vol. 81, no. 11, pp. 1545-1564.

Global Competitiveness Report 2017-18 (2018). Geneva: World Economic Forum.

Global Competitiveness Report 2017-18, World Economic Forum, Geneva

Gonzales, C., S. Jain-Chandra, K. Kochhar, & M. Newiak. 2015b. "Fair Play: More Equal Laws Boost Female Labor Force Participation." Staff Discussion Note SDN/15/02, International Monetary Fund, Washington.

Gonzales, C., S. Jain-Chandra, K. Kochhar, M. Newiak, & T. Zeinullayev. 2015a. "Catalyst for Change: Empowering Women and Tackling Income Inequality." Staff Discussion Note SDN/15/20, International Monetary Fund, Washington.

Gottmann, J. (1951). "Geography and International Relations," *World Politics* 3:2 (January), pp. 153-173.

Greene, W. H. (2003). *Econometric analysis*. New Jersey: Prentice Hall.

Greene, W.H. (2012). *Econometric analysis*. New Jersey: Pearson Education, Inc., publishing as Prentice Hall.

Grimshaw, D. & Rubery, J. (2015) The motherhood pay gap : a review of the issues, theory and international evidence / Damian Grimshaw and Jill Rubery; International Labour Office, Inclusive Labour Markets, Labour Relations and Working Conditions Branch. - Geneva: ILO.

Gujarati, D.N. (2004). Basic econometrics. New Delhi: Tata McGraw Hill. K Kennedy, P. (2003). A guide to econometrics. Cambridge, MA: MIT Press.

<http://apprm.gov.mk%20III%202016.pdf>

<http://basim.edu.mk/images/Zbornik%20III%202014.pdf>

http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decisionmaking/database/business-finance/executives-non-executives/index_en.htm

http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/eu2020/em0040_en.htm, (pristapeno 06.02.2019)

http://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_NadvoresnaTrgovija_StokovaRazmenaGodini/125, пристапено на 05.02.2018

http://ww2.prospects.ac.uk/cms/ShowPage/Home_page/Main_Menu_News_and_information/Graduate_Market_Trends/Definitions_of_International_Labour_Organisation_measures/p!edXbLa)

<http://www.catalyst.org/knowledge/women-workforce-europe>

<http://www.doingbusiness.org.%20III%202017.pdf>

<http://www.doingbusiness.org.%20III%202017.pdf>

<http://www.doingbusiness.org.%20III%202017.pdf>

<http://www.ehow.com>

<http://www.stat.gov.mk/pdf/2018/7.1.18.01.pdf>

http://www.stat.gov.mk/pdf/2020/2.1.20.04_mk.pdf

<http://www.stat.gov.mk/PrikaziSoopstenie.aspx?id=78&rbr=2517>

<http://www.stat.gov.mk/Publikacii/Gender2017.pdf>

<http://www.mtsp.gov.mk/WBStorage/Files/ZEM%205%2009%202011%20L.df>

<https://databank.worldbank.org/databases>

<https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=http://orm.org.mk/images/documents/books/eses+izvestaj+ang+za+web.pdf>

<https://www.ihr.org.mk/p.php?pid=201>

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_598669.pdf

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/dgreports/dcomm/publ/document_s/publication/wcms_202326.pdf <http://SEEJobsGateway.net>

Huddy, L., & N. Terkildsen. (1993): "Gender Stereotypes and the Perception of Male and Female Candidates." *American Journal of Political Science* 37 (1): 119–47.

Khitarishvili, T. (2016): "[Gender Dimensions of Inequality in the Countries of Central Asia, South Caucasus, and Western CIS](#)," [Economics Working Paper Archive](#) wp_858, Levy Economics Institute.

Klekovski, S., Krzalovski, A. & Stojanova, D. (2011): *Macedonian Societal Values* [Internet]. Skopje, Macedonian Center for International Cooperation (MCIC). Available at: <http://www.mcims.mk/images/docs/2011/makedonski-opstestvenivrednosti.pdf>

Knežević, A. (2015). *Identifikovanje faktora uspešnosti poslovanja proizvodnih preduzeća* (Doktorska disertacija). Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad

Kolev, A. & Saget, C. (2005). "Understanding youth labour market disadvantage: Evidence from south-east Europe", *International Labour Review*, 144(2), 161-187

Kvartalen izvestaj na Narodna banka (2018). R Makedonija.

Mamić, H. (2015). *Panel analiza značaja visokog obrazovanja u zemljama srednje i istočne Evrope* (Diplomski rad). Ekonomski fakultet, Split

Marjanović, G. (2018). *Obrazovne neusklađenosti na tržištu rada u Republici Srbiji*. U: : Ivanović, V., Zlatanović, D., Nikolić, J., Kalinić, Z. Jovković, B. i Janković, N. (redaktori): *Implikacije ekonomije znanja*

za razvojne procese u Republici Srbiji, Kragujevac: Univerzitet u Kragujevcu, Ekonomski fakultet, 87-97.

Mickiewicz T. & Bell J. (2000) "Unemployment in transition – restructuring and labour markets in Central Europe", Harwood Academic Publishers.

Mickiewicz, T. (2005) "Economic Transition in CE and CIS Countries", Palgrave Macmillan.

Mickiewicz, T. & Bell J. (2000) "Unemployment in transition – restructuring and labour markets in Central Europe", Harwood Academic Publishers.

Minniti, M. & Naudé, W. A. (2010). What do we know about the patterns and determinantsof female entrepreneurship across countries?. *European Journal of Development Research* 22(2), 1-17.

Minniti, M. (2010). Female entrepreneurship and economic activity. *European Journal of Development Research* 22(3), 294-312.

Niebuhr, A. & Stiller, S. (2004): "Integration Effects in Border Regions: A Survey of Economic Theory and Empirical Studies," *Review of Regional Research* 24, pp. 3-21.

O'Reilly, J., Eichhorst, W., Gábos, A., Hadjivassiliou, K., Lain, D., Leschke, J., McGuinness, S., Kureková, L. M., Nazio, T., Ortlieb, R., Russell, H. & Villa, P. (2015). "Five Characteristics of Youth Unemployment in Europe: Flexibility, Education, Migration, Family Legacies, and EU Policy", *SAGE Open*, 5(1), SAGE Publications, DOI: 10.1177/2158244015574962

O'Higgins, N. (2001). "Youth unemployment and employment policy: a global perspective", MPRA Paper, No. 23698, University Library of Munich, Germany. 39

O'Higgins, N. (2010). "The impact of the economic and financial crisis on youth employment: measures for labour market recovery in the European Union, Canada and the United States", *ILO Working Papers*, No. 462129, International Labour Organization

O'Higgins, N. (2012). "This Time It's Different? Youth Labour Markets during 'The Great Recession'", *Comparative Economic Studies*, 54(2), 395–412.

O'Higgins, N. (2015). "Youth Unemployment", IZA Policy Papers, No. 103, Institute for Study of Labor (IZA).

Ohlin, B. (1967). *Interregional and International Trade* 3rd edition. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Ohmae, Kenichi (1990). *The Borderless World: Power and Strategy in the Interlinked Economy*. New York: Harper Business.

Organization of Employers of Macedonia (OEM), Business Confederation of Macedonia (BCM), a favorable business environment for sustainable enterprises in Macedonia, 2013, p.5.

Oruč, N., & Bartlett, W. (2018). *Labour Markets in the Western Balkans: Performance, Causes and Policy Options*. Bosnia and Herzegovina: Regional Cooperation Council.

Park, R.E. (1966). Estimation with Heteroscedastic Error Terms. *Econometrica*, vol. 34, no. 4 , p. 888.

Parker, S. C.: "The Economics of Self-Employment and Entrepreneurship", Cambridge, U.K., Cambridge University Press, 2004.

Parker, S. C.: "Learning about the Unknown: How Fast do Entrepreneurs Adjust Their Beliefs?" *Journal of Business Venturing*, Vol. 21 No. 1, 2006, pp. 1-26.

Paul, Dewhurst, (1996). *Small business and entrepreneurship* - Macmillan, Basingstoke.

Perugini, C. 2016. *Employment Protection and Gender Wage Gap in Europe*, mimeo, Department of Economics, University of Perugia.

Pissardies. C. A, (1990). "Equilibrium unemployment Theory", Blackwell, Oxford.

Prahalad, C. K., & Lieberthal, K. (1999). The end of corporate imperialism. *Harvard Business Review*, 76(4), 68-79.

Proctor, R. (1992). *Generating Marketing Strategies: A Structured Creative Decision Support Method*, Management Decision, Vol. 30 Issue: 5.

Rauch, J. E. (1991). "Comparative Advantage, Geographic Advantage and the Volume of Trade," *The Economic Journal* 101, pp. 1230-1244.

Reference

Riboud M., Sanchez-Palarmo C. and Silva-Jauregui C. (2002) "Does Eurosclerosis Matter Institutional Reform an Labour Market Performance in Central and Eastern Europeans Countries in the 1990s", SP Discussion Paper, No.0202, March 2002.

Risius, M. Jeffery, (2007) *Business Valuation: A Primer for the Legal Profession*, American Bar Association, USA, pp. 60;

Robbins, D. K., Pantuosco, L., J., Parker, Darell. F. and Fuller, B. K. "An Empirical Assessment of the Contribution of Small Business Employment to U.S. State Economic Performance", *Small Business Economics*, 15 (4), 2000, pp. 293-302.

Rodríguez, A. C., Molina, M. A., Pérez, A.L.G. and Hernández, U. M. "Size, Age and Activity Sector on the Growth of the Small and Medium Firm Size", *Small Business Economics*, 21 (3), 2003, pp. 289-307.

Rodriquez et al, Rodríguez, A. C., Molina, M. A., Pérez, A.L.G. and Hernández, U.M. (2003). "Size, Age & Activity Sector on the Growth of the Small and Medium Firm Size", *Small Business Economics*, 21 (3), 2005, pp. 289-307.

Romer, M. P, (1990). "Endogenous Technological Change," *Journal of Political Economics*,.98.

Rubery, J. 2013. "Public sector adjustment and the threat to gender equality", in D. Vaughan-Whitehead (ed.): *The public sector shock: The impact of policy entrenchment in Europe* (Cheltenham, UK, and Geneva, Edward Elgar and ILO), pp. 23–43.

Scarpetta, S., Sonnet, A. and Manfredi, T. (2010). "Rising Youth Unemployment During The Crisis: How to Prevent Negative Long-term Consequences on a Generation?", *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, No. 106, OECD Publishing.

Serafimova, M. and Petrevska, B. (2018) *Female entrepreneurship in tourism: a strategic management perspective in Macedonia*. *Journal*

of Applied Economics and Business, 6 (1). pp. 21-32. ISSN 1857-8721.

Serafimova, M. and Petrevska, B.: „Entrepreneurship and financing: The evidence of Macedonia.“ *Horizons, International Scientific Journal - Social Sciences and Humanities*, (17). 2015, pp. 45-55.

Siebert, H. (1997). “Labor Market Rigidities: At the Root of Unemployment in Europe”, *Journal of Economic Perspectives*, 11(3), 37-54.

Škrabić Perić, B., Arnerić, J. (2014). *Moj EFST: Ekonomski fakultet, Split*

Starr, Harvey and Benjamin A. Most (1976). “The Substance and Study of Borders in International Relations Research,” *International Studies Quarterly* 20:4 (December), pp. 581-620.

Sutton, John: “Gibrat's Legacy“, *Journal of Economic Literature*, 35 (1), 1997, pp. 40-59.

Svejnar, J. (2002) “Transition Economies: Performance and Challenges”, *Journal of Economic Perspectives*, 16 (1): 3-28.

Tašaminova, T. (2012). *Women Entrepreneurs in Macedonia: Situation, Problems and Perspectives*, Master thesis, South-East European University, Tetovo, Macedonia.

Taylor, W.E. (1980). Small sample considerations in estimation from panel data. *Journal of Econometrics*, vol. 13, no. 2, pp. 203–223.

Theodoropoulou, S.; Watt, A. 2011. *Withdrawal symptoms: An assessment of the austerity packages in Europe*, ETUI Working Paper No. 2011.02 (Brussels, European Trade Union Institute)

Thursby, J. (1982). Misspecification, heteroscedasticity, and the Chow and Goldfeld – Quandt Tests. *Review of Economics and Statistics*, vol. 64, no. 2, pp. 314–321.

Tichit, A. (2006) “The Optimal Speed of Transition Revisited”, *European Journal of Political Economy*, 22(2): 349-369.

Tomić, I. (2016). What drives youth unemployment in Europe?. *Radni materijali EIZ-a*, (1), 5-40. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/152600>

Tomić, I. and Grdović Gnip, A. (2011). Labour Markets and Taxes in Europe: How Much do Governments Bite the Hands that Feed Them?, Saarbrücken: VDM

Verlag Dr. Müller. V Van Ours, J. (2015), "The Great Recession was not so great", Labour Economics, 34, 1-12. Verbeek, M. (2008). A Guide to Modern Econometrics. New York: John Wiley & Sons.

Vinay, P. (1999). "Transitional Dynamics of the Search Model with Endogenous Growth," Journal of Economic Dynamics and Control, vol. 22 (7): 1091-1115.

Vodopivec, M., Worgotter, A. and Raju, D. (2003) "Unemployment benefit systems in Central and Eastern Europe: A review of the 1990s", Social Protection Discussion Paper No.0310, World Bank.

Wallace, T.D. and Hussain, A. (1969). The use of error components models in combining cross-section and time-series data. Econometrica, vol. 37, no. 1, pp. 55–72.

Weihrich, H. (1993) Management, Victoria Publishing.

Wennekers, S., Van Stel, A., Thrurik, R. and Reynolds, P: "Nascent Entrepreneurship and the Level of Economic Development", *Small Business Economics*, 24 (3), 2005. pp. 293-30.

Western Balkans Labor Market Trends (2018). World Bank Group and The Vienna Institute For International Economic Studies.

White, H., (1980). A heteroskedasticity – consistent covariance matrix estimator and a direct test for heteroskedasticity. Econometrica, vol. 48., no. 4, pp. 817 – 838.

Wilson, Thomas M. and Hastings Donnan (1998). Border Identities: Nation and State at International Frontiers. Cambridge; New York: Cambridge University Press.

Women at Work: Trends 2016 International Labour Office – Geneva: ILO, 2016.

Wooldridge, J.M. (2002). Econometric analysis of cross section and panel data. Massachusetts, London, England: The MIT Press Cambridge. Wooldridge, J.M. (2012). Introductory econometrics: A modern approach. Mason, USA: South-Western, Cengage Learning

World Bank. 2011. World Development Report 2012. Gender Equality and Development. Washington: World Bank.

World Bank. 2017. Doing Business 2017: Equal Opportunity for All. Washington, DC: World Bank. DOI: 10.1596/978-1-4648-0948-4. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0 IGO

World Employment and Social Outlook: Trends 2017.

Wynarczyk, P. and Watson, R. (2005); Maes et al. (2005), or Norton, W. and Moore, S. (2006). Nor do we assess how institutional factors affect the growth and productivity of entrepreneurial and other firms differently, i.e. Hartarska, V. and Gonzalez, V. (2006).

Zaglar, M. (2006). "Does Economic Growth Exhibit a Different Impact on Job Creation and Job Destruction? Scottish Journal of Political Economy, vol. 53.

Законот за еднакви можности на жените и мажите, Службен весник на РМ бр.66/2006, бр 117/2008, бр 6/2012, бр 166 /2014 достапен на <http://www.mtsp.gov.mk/WBStorage/Files/ZEM%205%2009%202011%20L.pdf>

Национална Стратегија за Вработување на Република Македонија 2016-2020, Скопје.

Статистички завод на Република Македонија, Стоковна размена со странство јануари-ноември 2017, (05.01.2018), линк: <http://www.stat.gov.mk/pdf/2018/7.1.18.01.pdf>, превземено на 14 март 2018 година.

Стопанска комора на Република Македонија, објавено: ноември 2017 год. стр: 5.

Стопанска комора на Република Македонија, превземено: 14 март 2018 год. стр: 3.

Стратегија за родова еднаквост 2013–2020, Министерство за труд и социјална политика, 2013 година, достапна на <http://www.mtsp.gov.mk/dokumenti.nsp>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент
Охридски", Скопје

334.722(497.7)

СЕРАФИМОВА, Мимоза

Започнувањето бизнис во Република Македонија : предизвици
и состојби

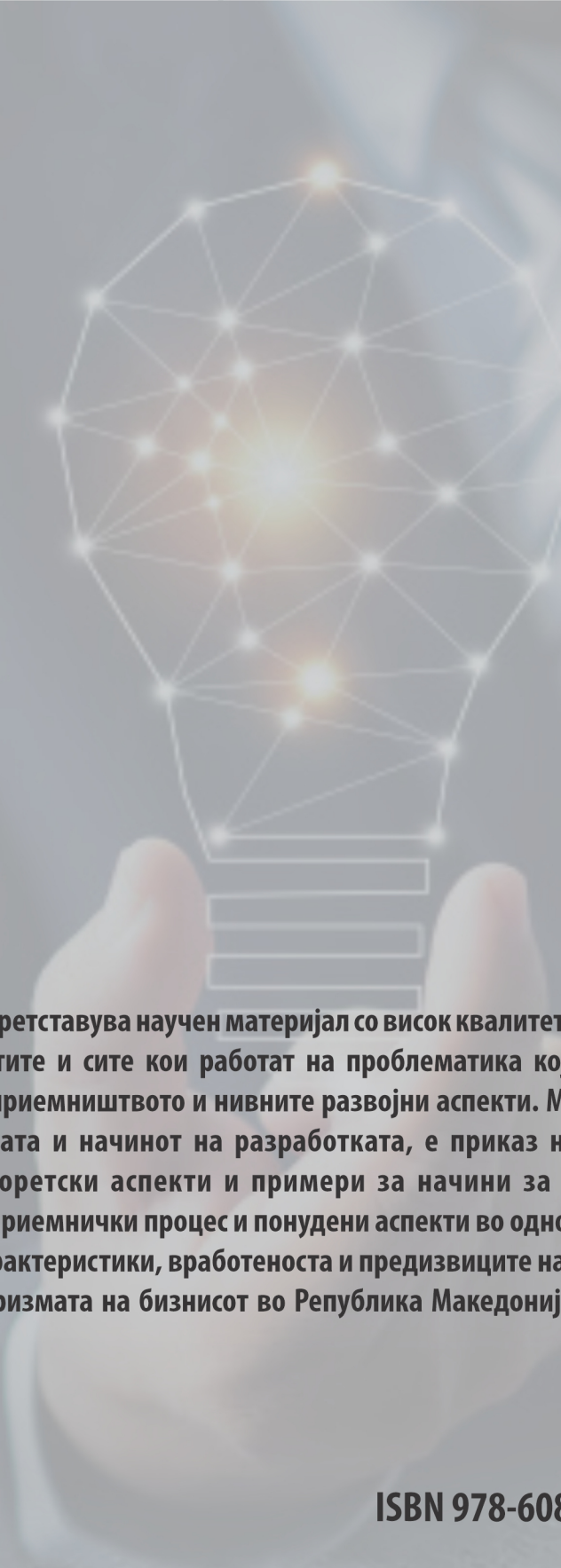
/ Д-р Мимоза Серафимова. - Штип : 2-ри Август, 2020. - 124 стр. :
илустр. ;
21 см

Фусноти кон текстот. - Библиографија: стр. 106-120

ISBN 978-608-4879-43-5

а) Претприемништво -- Македонија

COBISS.MK-ID 52724997

Монографијата претставува научен материјал со висок квалитет кој може да го користат студентите и сите кои работат на проблематика која е блиска со бизнисот и претприемништвото и нивните развојни аспекти. Монографијата, според содржината и начинот на разработката, е приказ на оригинално разработени теоретски аспекти и примери за начини за реализирање ефективен претприемнички процес и понудени аспекти во однос на природно географските карактеристики, вработеноста и предизвиците на новото време согледани низ призмата на бизнисот во Република Македонија и земјите од регионот.

ISBN 978-608-4879-43-5